

ABAD KARARLARI IŞIĞINDA VE BREXIT SONRASI SÜREÇTE BİRLEŞİK KRALLIK – KKTC TİCARİ İLİŞKİLERİNİ BEKLEYEN FIRSATLAR VE ZORLUKLAR*

Murat TÜZÜNKAN

Doç. Dr., Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa, KKTC
murat.tuzunkan@neu.edu.tr
Orcid ID: 0000-0003-2173-2131

Mustafa ÇIRAKLI

Doç. Dr., Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa, KKTC
mustafa.cirakli@neu.edu.tr
Orcid ID: 0000-0002-5758-644X

Erdi ŞAFAK

Dr. Öğretim Üyesi, Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa, KKTC
erdi.safak@neu.edu.tr
Orcid ID: 0000-0003-4000-2468

Makale Geliş Tarihi: 23/08/2022

Makale Kabul Tarihi: 21/10/2022

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Atıf: Tüzünkan, M., Çıraklı, M. ve Şafak, E. (2022). ABAD kararları ışığında ve brexit sonrası süreçte Birleşik Krallık – KKTC Ticari İlişkilerini Bekleyen Fırsatlar ve Zorluklar. *Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(50), 1-17.

Öz

Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD)'nın başlıca görevi, Avrupa Birliği (AB)'nde birlik kurallarının hukukiliğini incelemek ve AB Hukukunun aynı şekilde yorumlanmasını ve uygulanmasını sağlamaktır. Bu çerçevede 1994 yılında SP Anastasiou Limited ve 12 diğer Kıbrıslı Rum narenciye üretici ve ihracatçısının Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) menşeli ürünlere karşı Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi nezdinde açmış olduğu dava ABAD'a taşınmış ve alınan kararlar sonucunda KKTC'nin başta Birleşik Krallık olmak üzere, AB ülkeleri ile ticari ilişkileri olumsuz etkilenmiştir. Bununla birlikte Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılması KKTC ile ticari ilişkilerin yeniden tesis edilmesine yönelik tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Bu çalışmada ABAD kararları sonrası yaşanan hukuki süreçler ve Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılmasının KKTC ile ticari ilişkilerinin geleceği açısından nasıl bir anlam teşkil edeceği irdelenmiştir. Çalışmanın bulguları Brexit'in KKTC için 2 temel fırsat sunduğuna, bunların ilkinin KKTC'nin Türkiye-Birleşik Krallık ticaret anlaşmasına dolaylı olarak dahil edilmesi, diğerinin ise adada 2004 yılında uygulamaya konan "Yeşil Hat Tüzüğü" ilkeleri doğrultusunda ve Türkiye'nin de siyasi desteğiyle KKTC'nin Birleşik Krallık ile benzer bir ticaret ilişkisi kurması olasılığına işaret etmektedir. ABAD kararları

* Bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

- Bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan edilmemektedir.

KKTC – Birleşik Krallık ticari ilişkilerinde bazı fırsatlar sunmakla birlikte, Brexit sonrası süreçte, ticari ilişkileri bekleyen zorluklar da bu çalışmada ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Avrupa Birliği Adalet Divanı, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Birleşik Krallık, Brexit, Ticari İlişkiler*

UNITED KINGDOM – TRNC TRADE IN LIGHT OF ECJ RULINGS: OPPORTUNITIES AND CHALLENGES IN THE POST – BREXIT PERIOD

Abstract

The main task of the Court of Justice of the European Union (CJEU) is to examine the legality of the rules of union in the European Union (EU) and to ensure that the European Union Law is interpreted and applied in the same way. In this context, the lawsuit filed by SP Anastasiou Limited and 12 other Greek Cypriot citrus producers and exporters in the United Kingdom Supreme Court against imports from the Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC) was brought before the CJEU, the outcome of which had an adverse impact on TRNC exports to EU countries. Nevertheless, the recent departure of the United Kingdom from the EU has once again raised expectations on the renewing of trade relations between the United Kingdom and the TRNC. This article examines the outcome of the Court's decisions and reflects on the potential repercussions of the United Kingdom's departure from the EU for the future of United Kingdom - TRNC trade relations. The findings of the article show that Brexit offers 2 distinct opportunities for the TRNC, namely the indirect inclusion of the latter in the Turkey-United Kingdom trade deal or the initiation of a new trading relationship based on the principles of the "Green Line Regulations" that have been in place since 2004. While the CJEU decisions offer some opportunities in the TRNC - United Kingdom trade relations, the difficulties that await the TRNC - United Kingdom trade relations in the post-Brexit period are also discussed in this study.

Keywords: *Court of Justice of the European Union, Turkish Republic of Northern Cyprus, United Kingdom, Brexit, Trade Relations*

Giriş

Doğu Akdeniz’de stratejik açıdan oldukça önemli bir konumda bulunan Kıbrıs Adası, uluslararası alanda sorunlu bir ada olarak farklı tartışmalara ve rekabetlere konu olmuştur. Adada yıllardır devam eden ihtilafın en önemli meselelerinden bir tanesi 15 Kasım 1983’te Kıbrıslı Türkler tarafından kurulan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin (KKTC) yasal statüsü ile ilgilidir. KKTC’nin uluslararası anlamda tanınmasına engel olan değerlendirme Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nin 544 (1983) ve 550 (1984) numaralı kararlarında belirtilmiştir. Bahse konu olan kararlar KKTC’yi batıl ilan etmiş ve diğer devletlere, Kıbrıs Cumhuriyeti’nden başka bir devletin tanınmaması çağrısında bulunulmuştur. Öte yandan Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY), Kıbrıs Cumhuriyeti adı altında adanın meşru tarafı olarak görülmüştür. Bu karar ve anlayış çerçevesinde KKTC tıpkı diğer “tanınmamış devletler” gibi uluslararası sistem içerisinde varlığını sürdürse de, Türkiye hariç başka bir ülke tarafından tanınmamış ve yine Türkiye dışında başka hiçbir ülke ile resmi ekonomik ilişki kurması da mümkün olmamıştır.

KKTC’nin bulunduğu coğrafya itibarıyla ve tarihi bağları göz önünde bulundurulduğunda Avrupa kıtası ile siyasi ve ekonomik ilişkilerinin daha önemli olduğunu söylemek mümkündür. Bu ilişkiler göz önüne alındığında KKTC’nin Avrupa devletleri tarafından tanınması sorunu dışında Avrupa ülkeleri ile ticari ilişkiler geliştirebilmesi de mümkün olmamıştır. Ticari ilişkilere en önemli engel Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD)’nın 1994 ve 2000 yılında aldığı kararlar olmuştur. Nitekim KKTC kurulduğu ilk yıllarda özellikle Birleşik Krallık ile ticari ilişkilerini tarım ve tekstil

rnleri ihraç ederek srdrmŖ ancak ABAD'ın KKTC aleyhine vermiŖ olduğu karar neticesinde KKTC - BirleŖik Krallık ekonomik iliŖkileri sonlandırılmak durumunda kalmıŖtır. Haziran 2016'da gerekleŖen Brexit¹ referandumunu sonrasında ise BirleŖik Krallık'ın Avrupa Birliği (AB) ile yaklaŖık 50 yıldır srdrdğu tarihi birliktelik sona ermiŖ ve BirleŖik Krallık'ın Brexit sonrası süreçte özellikle ekonomik ve ticari iliŖkiler anlamda KKTC ile ilgili olarak yeni bir sürecin yaŖanabileceėi yönünde grŖler dile getirilmeye baŖlamıŖtır.

Bu alıŖmanın temel amacı Brexit sonrasında ABAD'ın KKTC ile ilgili vermiŖ olduğu kararın hukuki ve siyasi boyutlarını birlikte değerlendirerek BirleŖik Krallık – KKTC arasında ekonomik iliŖkiler düzeyinde yaŖanabilecek olası deėiŖlikleri irdelemektir. Brexit sonrası süreçte ABAD kararlarının BirleŖik Krallık açısından bağlayıcılığı olup olmadığı yönündeki hukuki tespit ile birlikte, KKTC ile AB arasındaki ticareti düzenleyen "YeŖil Hat" mevzuatının KKTC-BirleŖik Krallık ticaretine de model oluŖturabileceėi öngörülmektedir. Ayrıca AB'den ayrılan BirleŖik Krallık'ın Türkiye ile AB'den ayrı olarak daha yakın iliŖkiler geliŖtireceėi yönündeki öngörüler de bu alıŖmanın ortaya çıkmasında önemli bir rol oynamıŖtır. alıŖmada Brexit süreci sonrasında BirleŖik Krallık – KKTC arasında ekonomik iliŖkiler düzeyinde yaŖanabilecek deėiŖlikler ve özellikle KKTC açısından oluŖabilecek fırsatlar ve zorluklar; dört baŖlık altında irdelenmiŖtir. İlk baŖlık altında ABAD'ın genel yapısı, kararlarının niteliği ve önkarar prosedürü kısa bir Ŗekilde incelenmiŖtir. İkinci baŖlık altında ABAD'ın, KKTC ile ilgili vermiŖ olduğu kararların tarihsel geliŖimine ve içeriğine yer verilmiŖtir. nc baŖlık altında AB hukukunun ye devletler açısından bağlayıcılığı ve Brexit sonrası süreçte AB hukukunun BirleŖik Krallık açısından durumu ile birlikte BirleŖik Krallık'ın AB yeliğinin sonlanması ile yaŖanan hukuksal deėiŖimler incelenmiŖtir. Son baŖlık altında ise Brexit süreci sonrasında ortaya çıkan beklentiler ve özellikle ekonomik ve ticari anlamda KKTC açısından olası fırsatlar – zorluklar deėerlendirilmiŖtir.

alıŖmada; sözel anlatım yolu benimsenerek ulaŖılabilen bilgiler yardımı ile 1994-2021 dönemindeki veriler analiz edilmektedir. ABAD'ın Birlik içerisinde ticaretteki konumunun daha iyi yansıtılabilmesi açısından ikincil kaynaklardan faydalanılmıŖ, KKTC ile ilgili alınan kararlar ise doğrudan alıntılanmıŖtır. Diğer taraftan AB hukukunun KKTC-BirleŖik Krallık ticari iliŖkileri üzerindeki etkisini ortaya koymak için 1995, 2000, 2005, 2010, 2015, 2019 yılları temel alınarak KKTC dıŖ ticaret hacmi verilerinden yararlanılmıŖtır. Bu veriler, baŖta KKTC Ticaret Dairesi yayınlarından sağlanmışken, KKTC'nin AB ile ticareti bağlamında AB kurumlarının yaptıkları alıŖmalar da dikkate alınmıŖtır.

Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD): Yapısı ve zellikleri

Avrupa Topluluğu (AT) ve AB'yi kuran antlaŖmaların her biri de aynı içerikli hükümlerle, ABAD'ın görev alanını belirlemektedir. Buna göre, Divan; AntlaŖmaların uygulanmasında ve yorumlanmasında *hukuka saygıyı sağlayacaktır* (Gnuğur, 2007:318). AB'nin asli ve türeme normları AB yargısında yetki kullanabilen yargı organlarının hangi tür davalara bakacağını da açıkça düzenlemektedir. Prensip olarak ABAD, AB yargısında açılabilen tüm davalara bakma yetkisine sahiptir. ABAD nezdinde açılabilir davalar ise Ŗunlardır; personel davaları, iptal davaları, ihlal davaları, hareketsizlik davaları, akit dıŖ sorumluluk kapsamında açılan davalar, yetki szleŖmesine bağlı olarak açılan davalar, önkarar prosedürü ve temyizdir (Alyanak, 2014:257-258).

ABAD yukarıda saymıŖ olduğumuz görevleri dıŖında, AB'nin, AB kurumlarının, AB

¹Brexit, Britanya'nın ilk iki harfi ile exit (ıkıŖ) kelimesinin birleŖmesinden oluŖan kelime olup, BirleŖik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden çıkması anlamına gelmektedir.

hukukunu ihlal etmemelerini veya yetki sınırlarını aşmamalarını güvence altına almak amacıyla AB'nin hukuki düzenlemelerinin ve Komisyon kararlarının geçerliliğini inceleyen anayasa mahkemesi işlevi de görmektedir (Reçber, 2018:312). AB'nin hukuki düzenlemeleri ve komisyon kararlarının geçerliliğine ilişkin davalar, ulusal mahkemelerde görülebilir ve özel kişilerin, üye devletlerin veya AB kurumlarının yaptığı doğrudan başvurular yoluyla, Divanın önüne getirilebilmektedir. AB'nin hukuki düzenlemeleri veya komisyon kararları birçok nedenden ötürü geçersiz bulunabilmektedir. İlgili hukuki düzenleme, AB kurumlarının antlaşmalar kapsamında tanınmış yetkilerinin sınırlarının aşılması nedeniyle *ultra vires*² olabilir, ulusal anayasaların veya Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin teminat altına aldığı temel hakları ihlal ediyor olabilir veya bir komisyon kararının sürecinde bir eksiklik saptanabilir ya da karar, yetersiz veya yanlış bilgiye dayandırılmış olabilir (Alter, 2005:80-81).

Üye devletlerin ulusal hukuku ile Birlik hukuku birbirlerinden ayrı hukuk düzenini oluşturuyor olsa da, bu iki hukuk düzeni arasında son derece sıkı bir hukuksal ilişki bulunmaktadır. Bu ilişki özellikle Birlik hukuku normlarının üye devletlerde uygulanmasında çok daha belirgin hale gelmektedir. Kimi zaman ulusal hukuku uygulayacak olan yargıç, belli bir olayda "ulusal hukukun yerine" Birlik hukukunu uygulayabilir (Bozkurt, Özcan ve Köktaş,2004: 11). Çünkü Birlik hukukunu yorumlamak ya da uygulamak ABAD'a özgü bir yetki değildir. Ancak ulusal yargıcın Birlik hukukunu uygulayıp uygulamayacağı konusunda tereddütte düşmesi durumunda yargıç, Divan'dan yorum isteyebilir. Bu olasılığın yanı sıra, kimi zaman ulusal yargı organları önünde görülen davalarda, davanın tarafları da bu davada ulusal hukuk yerine, Birlik hukukunun uygulanması gerektiğini ileri sürebilirler. İşte bu gibi durumlarda "uygulanacak hukuku belirleme" gibi temel bir sorun ulusal yargıcın önüne gelmektedir (Günoğur, 2007:380).

Gerek ABAD gerek ABAD'a bağlı olarak fonksiyon üstlenen AB Mahkemesi, AB hukukunun ulusal devletlerdeki uygulanışına yönelik birliği sağlamada özellikle önkarar yöntemi kapsamında önemli yetkilere sahiptir. Çalışmamızda ABAD'ın Birleşik Krallık – KKTC ticari ilişkileri ile ilgili vermiş olduğu kararlar da önkarar prosedürü çerçevesinde verilmiş olduğu için, ABAD önünde açılacak dava türlerinden sadece önkarar prosedürü açıklanacaktır. Önkarar kapsamında ABAD'a başvurma yetkisi, sadece üye devletlerin ulusal yargı organlarına tanınmıştır. Önkarar yöntemi, ABAD nezdinde davanın doğrudan açılmasını ve bu davaya ilişkin kararın esastan görüşülmesini sağlayacak bir süreci kapsamaktadır. Esasen, davanın aslı, üye devletlerin ulusal yargı organlarının önünde açılmıştır. Bir ulusal yargı organı önünde açılan davada, ulusal yargı organı oranı kararını tesis etmek için, AB hukukunun yorumlanması veya AB organlarının tasarruflarının geçerliliği konusunda bir tereddütte sahip olursa, ya da davanın tarafları (örneğin bir gerçek veya tüzel kişi) kendi ulusal mevzuatının AB hukukunun asli veya türeme normlarına uymadığı veya çatıştığını iddia ederse, ulusal yargı organı ABAD nezdinde önkarar isteminde bulunmaktadır (Reçber, 2018: 343).

Önkarar başvurusu malların, kişilerin, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaşımı önünde engel teşkil eden, genellikle diğer ülkelerin mallarının ülkeye girişini önlemek üzere tasarlanmış, sağlık ve güvenlik kuralları benzeri ulusal politikaların dava konusu haline getirilmesi için kullanılmıştır. Aynı zamanda malların, kişilerin, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaşımı ile görünüşte çok fazla ilgisi bulunmayan ulusal politikaların yargı önüne getirilmesi için de önkarar başvurularında bulunulmuştur (Dinan, 2009:159). Örneğin, İrlandalı öğrenci grupları, kürtaj hizmetleri hakkındaki reklamların yasaklanması ile ilgili konuda ABAD'a başvuruda bulunmuş,

²*Ultra vires*, yasal yetki gerektiren ancak onsuz yapılan bir eylemi tanımlamak için hukukta kullanılan Latince bir ifadedir.

Birleşik Krallık Fırsat Eşitliği Merkezi ise kadın erkek eşitliği ile ilgili İngiliz yasalarını yargı önüne taımıtır. Divan, özellikle bu tür davalarla ilgili olarak, kendi yetki sınırlarının dışına çıkmak ve ye devletlerin iilerine karımakla itham edilmiştir (Alter, 2005: 80).

ABAD, 1960'lerde dikkat çeken bir gelişme kaydetmiştir. AB hukukunun evrimi o dönemde Avrupa btnlemesinin en az fark edilen, fakat en önemli gelimelerinden birisi olmuştur (Dinan, 2009:159). 1963 (Van Den en Loos) ve 1964 tarihli (Costa – ENEL) dönüm noktası niteliğindeki iki davada Divan, AB hukukunun dayandığı anahtar ilkeleri yürürlüğe koymuştur. Bunlardan ilki, AB Kurucu Andlamaların bütün düzenlemelerinin doğrudan etkili olduğuna dair karardır (Reçber, 2018: 85). Diğeri ise AB hukuku normları ile ye devletlerin ulusal hukuk normlarının atıması durumunda, AB hukuku normlarının üstün tutulması ile ilgili karardır (Reçber, 2018:70).

1963 *Van Den en Loos* davasında Hollandalı bir taşımacılık firması, Almanya'dan ithal edilen ürünler üzerindeki vergilerin arttırılmasına ilişkin olarak, Birliğin ortak pazar ilkelerini ihlal ettiği gerekçesiyle Hollanda gümrük mevzuatı aleyhine dava amıtı (Judgment of the Court of 5 February, 1963).ABAD söz konusu dava ilgili kararında, AB'nin ileyiine ilişkin Andlama'nın30.madde (Eski 12. Madde) hükmünün, AB'nin ileyiine ilişkin Andlama'nın ruhu, genel yapısı ve lafzı uyarınca doğrudan etki yarattığına karar vermiştir (Reçber, 2018: 85).

1964 tarihinde ise İtalya'nın ulusal elektrik tedarikçisi firmasını konu alan *Costa - ENEL* davasında ise Divan, AB hukukunun ulusal hukuklara üstünlüğünü onaylamıştır (Judgment of the Court of 15 July, 1964). Divan söz konusu dava ile ilgili kararında ayrıca, AB'nin Kurucu Andlamaları ile özerk bir hukuk düzeni kurduğunu ve bu düzen içerisindeki hukuk kurallarının ye devletlerin ülkelerinde hüküm doğrudanlarını belirtmiştir (Reçber, 2018:70).

ABAD, AB politikalarına ilişkin sorunlara çoğunlukla, AB'nin herhangi bir politikasına karşı çıkan veya bu politikaların belirleni sürecini etkileyebilme gücünden kaygı duyan ulusal hkmetler, AB kurumları veya çıkar grupları, mevcut statükoyu değiştirmek amacıyla yargı alanına bavurduklarında dahil olmaktadır (Alter, 2005: 81). Ayrıca Avrupa bütünleşmesini etkilemek amacıyla, antlaşmaların hükümlerini ulusal hkmetlerin kastını açacak şekilde yorumlayarak, politikaların oluşumunda aktif bir rol de üstlenebilmektedir. Örneğin Divan, *Cassis de Dijon* davasında verdiği kararda, ulusal sağlık ve güvenlik standartları ile teknik standartların antlaşma kapsamında karşılıklı olarak tanınması gerektiğine ilişkin bir yorum getirmiş ve AB'nin uyum politikasında temel nitelikte bir değişim yaratmıştır (Judgment of the Court of 20 February, 1979).

Sonuç olarak ABAD, kuruluşundan bu yana, AB sisteminde, bir yargı organı olarak kendi yetkisinde bulunan konular itibariyle yargı yetkisini kullanmıştır. Çalışmanın bundan sonraki bölümünde ABAD'ın "nkarar" prosedürü çerçevesinde Birleşik Krallık – KKTC ticari ilişkileri ile ilgili vermiş olduğu kararların içeriği ve uygulanması süreci ele alınacaktır.

1994 ABAD ve 2000 ABAD Kararlarının Analizi

1. 1994 ABAD Kararı Süreci

Kıbrıs – AB ilişkileri Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kuruluşu sonrasında önemli bir sürece girmiştir. 1961 yılında Kıbrıs Cumhuriyeti ile Birleşik Krallık arasında *Tercihli Ticaret Anlaşması* imzalanmış, Antlaşma erevesinde Kıbrıs'tan Birleşik Krallık'a ihraç edilen mallar üzerinde gümrük vergilerinin indirilmesi amaçlanmıştır. Anlaşma ile ayrıca Birleşik Krallık Kıbrıs'tan ihraç edilen ürünler için önemli bir pazar haline gelmiştir (Aran, 2022).

1974 yılında Kıbrıs'a gerçekleştirilen askeri müdahaleden bir sene önce, AB ile Kıbrıs arasında bir ortaklık anlaşması kabul edilmiş ve bu anlama iki dönem içinde kurulacak bir

gümrük birliğini öngörmüştü. Öngörülen bu süreçte ilk dönem, sanayi malları ve tarım ürünlerinde gümrük tarifelerinin aşamalı olarak indirilmesini içermiştir. Bu aşamanın 1977 yılında bitmesi gerekiyordu, fakat süreç 1987 yılının sonuna kadar uzatılmış ve anlaşmanın ikinci dönemi bu nedenle 1 Ocak 1988’de başlamıştır. İkinci dönem de iki aşamadan oluşmuştur. İlk aşama (1988 – 1997) Kıbrıs’ın sanayi mallarının büyük bölümüne ve kırk üç tarım ürününe uygulanmakta olan gümrük vergilerinin ve miktar kısıtlamalarının azaltılmasını, Kıbrıs’ın AB’nin ortak gümrük tarifesine uyum sağlamasını ve Kıbrıs’ın rekabete ve AB mevzuatının diğer alalarına ilişkin yasalarının uyumlaştırılmasını öngörmüştür. İkinci aşama ise (1997 – 2000) gümrük birliğinin tamamlanmasını amaçlamıştır. Günümüzde ise Gümrük birliği düzenlemeleri, Kıbrıs – AB ticaretinin yaklaşık yüzde 90’ını kapsamaktadır ve Kıbrıs hükümetinin AB mallarının ithalatına uyguladığı vergiler yirmi yıl öncesine göre yüzde 60’tan daha fazla bir oranda azalmıştır (Featherstone,2005:87).

1974 yılında Kıbrıs’ın *de facto*³ olarak bölünmesinden sonra pek çok üye devlet Kıbrıs – Türk Ticaret Odası’nın narenciye ve patates ihracatı için verdiği sertifikaları kabul etmeye devam etmiştir. Zira bu sertifikaların Kıbrıs Türk Federal Devleti ve daha sonra ilan edilecek olan KKTC adına çıkarılmadığı kabul edilmiştir (Aran, 2022). Yine 1974 sonrası süreçte Birleşik Krallık Gümrük ve Vergiler İdaresi ise EUR 1. Dolaşım Sertifikasının⁴ Türk yetkililer tarafından eski “Kıbrıs Gümrük Otoritesi’nin yetkilileri adına verildiğini benimsemiş ve Kuzey Kıbrıs’tan narenciye ve patates alımını sürdürmüştür. 1983 yılında KKTC’nin ilan edilmesi ile birlikte ise Kıbrıslı Rum yetkililer “Kıbrıs Cumhuriyeti” adına yeni bir gümrük damgası çıkarmış ve AB’ye sözlü bir uyarıda bulunarak KKTC’den ithal edilecek ürünlerde var olan damgaların geçersiz olduğunu ilan etmiştir (Özkan, 2017:83).

ABAD’ın KKTC ürünlerinin ihraç edilmesi ile ilgili 1994 yılında vermiş karar öncesinde, 1991 yılında vermiş olduğu karar yaşanan süreç açısından önem teşkil etmektedir. 5 Aralık 1989’da Avrupa Komisyonu Tarım Genel Müdürü Guy Legras, Brüksel’deki Üye Devletlerin Daimî Temsilcilerine, Kıbrıs’tan ithal edilecek ürünlere verilecek sertifikaların sadece “Kıbrıs Cumhuriyeti” adını taşımalarını ve belgelendirmenin, yetkili makamlar tarafından gerçekleştirildiğinin dikkate alınması gerektiğini belirten bir mektup göndermiştir. Tarımla ilgili Genel Müdürlüğün Brüksel’deki devamlı temsilcilere bu yönde yazdığı mektup üzerine, KKTC’den narenciye ürünleri ithal eden iki Hollanda kökenli şirket, ilgili yazıya karşı AET Antlaşması’nın 173/2 maddesi ile ilgili olarak (yeni AT-Antlaşması 230(4)) ABAD’da C-50/90, *Sunzest v. Komisyon* adı altında iptal davası açmıştır (Koutrakos, 2003:489-498).

ABAD 13 Haziran 1991 tarihinde C-50/90, *Sunzest v. Komisyon* davasında, 5 Aralık 1989 tarihli mektubun 173. maddenin (şimdi Madde 230 (4) AT), gerektirdiği şekilde bir 'karar' içermediğini ve sadece Komisyon personelinin bir görüşü olup, kanunda hiçbir etkisi olmadığını ve bu nedenle şirketlerin tazminat taleplerini desteklemek için bu mektubun iddia edilen yasadışıluğuna atıfta bulunamayacağına hükmederek davanın kabul edilemez olduğuna karar

³ De facto tanıma, var olan devletlerin, yeni bir devleti tam olarak tanımakta belirli şüphelerinin bulunduğu ve bu yüzden sınırlı ve geçici olarak hukukî ilişkilere girme isteğini ortaya koydukları bir tanıma yoludur. De facto tanımda, tanıyan devletin, yeni devletin bağımsızlığına, ülke üzerindeki otoritesine ve/veya devamlılığına ilişkin birtakım şüpheleri bulunmakta ve kendisini tam olarak bağlamak istememektedir. Bu tür bir tanıma yolu seçildiğinde, hem de facto tanınan devletle sınırlı da olsa ilişki kurulabilmekte, hem de gerektiğinde bu işlem geri alınabilmektedir.

⁴EUR.1 Dolaşım Sertifikası, sertifikası muhteviyatı eşyanın anlaşma kuralları çerçevesinde menşeli olduğunu gösteren, ihracatçı tarafından doldurulduktan sonra Ticaret/Sanayi Odaları tarafından gerekli kontroller yapılarak tespit edilen ve gümrük idaresince vize edilmesini müteakip geçerli olan menşe ispat belgesidir.

vermiştir (Order of the Court of 13 June, 1991).

Mahkeme ayrıca 1991 yılında vermiş olduğu kararda siyasi yansımaları olan bir anlaşmazlığa dahil olmayacağını řu şekilde belirtmiştir; *[Ortaklık Anlaşmasının] 5. Maddesi Kıbrıs'ın fiilen bölünmesinden kaynaklanan sorunlar için Topluluğa Kıbrıs'ın içişlerine karışma hakkını vermez. Bu sorunlar münhasıran uluslararası alanda tanınan Kıbrıs Cumhuriyeti tarafından czlmelidir* (Para 47).

Komasyon mektubunun ye devletler üzerinde bağlayıcılığı olmadığından, Birleşik Krallık, Almanya ve diğer gümrük makamları, Kıbrıs Türk makamları tarafından verilen EUR. 1 dolaşım sertifikalarını kabul etmeye devam etmiştir (Aran, 2022). Örneğin, bir sertifikanın gerçekliği veya söz konusu malların gerçek menşei ile ilgili bilgilerin doğruluğu konusunda Alman makamları, orijinalliğini teyit etmek için Kıbrıs Türk makamlarına resmi bir doğrulama talebi göndermiş ve söz konusu hareket belgesinin doğruluğu KKTC makamları tarafından teyit edilmiştir (Tani, 2021).

İlerleyen süreçte KKTC'den AB'ye ithal edilen ürünler ile ilgili Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin tutumu önemli bir değişikliğe uğramıştır. 21 Mayıs 1992'de SPAnastasiou (Pissouri) ve 12 Rum narenciye ve patates üretici ve ihracatçısı, Topluluk hukukunun öngördüğü resmi otoritelerin belgeleri olmaksızın, Kuzey Kıbrıs'tan tarım ürünleri ithalatına izin vermelerini içeren işlemleri için İngiltere Tarım, Balıkçılık ve Gıda Bakanlığı'na (Ministry of Agriculture, Fisheries and Food) İngiltere Yüksek Mahkemesi önünde dava açmıştır (Aran, 2022). Bunun zerine Birleşik Yüksek Mahkemesi 2 Aralık 1992'de davayı "nkarar" prosedürü crevesinde ABAD'a taşımıştır.

1994 yılı C – 432 / 92 Sayılı Anastasiou 1 kararında ABAD, Kıbrıs'tan bir AB yesi Devlete narenciye veya patates ithalatına, Kıbrıs Cumhuriyeti tarafından yetkilendirilmiş yetkililer tarafından değil, Kıbrıs'ın BM Tampon Bölgesi'nin kuzey kısmındaki Türk toplumu tarafından verilen EUR.1 dolaşım sertifikasının ya da bitki sağlığı belgesinin, Topluluk hukuku crevesinde, ye Devletin bu ithalata izin vermesini engellediği belirtilmiştir. ABAD Karar'da ayrıca Protokol ve rn Sağlık Direktifinin, Kuzey Kıbrıs'tan doğrudan ithalatı önlediğini ifade etmiştir (Judgment of the Court of 5 July, 1994). Bu karara uyan Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi, 11 Kasım 1994'te Birleşik Krallık'ın KKTC'den narenciye ve patatesi, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin yetkili otoritelerinden verilmeyen bir Bitki Sağlığı Belgesi (*Phytosanitary Certificate*) ile ithal edemeyeceğini kararlaştırmış ve bu karara Almanya da uymuştur. ABAD resmi olarak KKTC'den ithal edilecek ürünlere ambargo koymamış ancak verdiği kararın sonuçları, KKTC'den AB'ye mal ihracatını yeni eklenen gümrük ve fonlarla Kıbrıslı Türk işletmeler için ekonomik olarak olanaksız hale getirmiştir (zkan, 2017:88).

2. 2000 ABAD Kararı Süreci

KKTC, ABAD kararının yarattığı olumsuz durumu ortadan kaldırmak amacıyla, AB'ye yapılacak ihracatın Türkiye üzerinden yapılması şeklinde bir yöntemi gündeme getirmiştir. Bu bağlamda, KKTC'den narenciye ve patates yüklenen gemiler önce Türkiye limanlarına (Mersin) uğramaktaydı. Gemiler burada bir süre kaldıktan sonra, Türk yetkililer tarafından denetlenip Bitki Sağlığı Belgesi verilmekteydi ve verilen Bitki Sağlığı Belgesi'nde malların menşe ülkesi olarak da Kıbrıs gösterilmekteydi (Aran, 2022).

Bahsedilen bu uygulama ile KKTC'den Birleşik Krallık'a yalnızca iki kargo mal gnderilebilmiştir. KKTC'den Birleşik Krallık'a yapılan bu ihracat ile ilgili olarak daha önce bahsetmiş olduğumuz ilk davayı aan Anastasiou ve diğerleri, İngiliz Yüksek Mahkemesi'ne uygulamanın engellenmesi için Emir talebinde bulunmuştur. Başvuru sonrasında patates dışında kalan ürünler için talep edilen Emir reddedilmiş ve bunun zerine Davacılar, konuyu Birleşik Krallık'ın en yüksek mahkemesi olan House of Lords'a taşımıştır. Mahkeme, dava hakkındaki işlemleri durdurarak, Bitki Sağlığı Direktifi (Plant Health Directive) ile ilgili bazı konuları

yorumlamak üzere, ATA'nın 117. maddesi (yeni 234. madde) tahtında önkarar amacıyla ABAD'a taşımıştır (Aran, 2022).

ABAD 2000 yılında vermiş olduğu Kararında, ilk davanın gerekçelerinden bazılarını kullanmış ve Mahkeme *Sertifikanın değiştirilmiş şekliyle No: 77/93 sayılı Direktifin gerekliliklerine uygun olup olmadığını belirlerken, bitkilerin menşe ülkesinde bir bitki sağlığı sertifikasının verilmemiş olmasının nedenlerini dikkate almak ilgili Üye Devletin görevi değildir* şeklinde görüş bildirmiştir (Judgment of the Court of 4 July, 2000).

ABAD 2000 yılında almış olduğu kararda belirtilen 16.2 ila 16.3a maddelerinin gerektirdiği resmi dokümanların ürünlerin kendi ülkesi dışında AB'ye üye olmayan bir ülkede yapılabilecek şekilde değiştirilmiş olarak yorumlamanın bitki sağlığı güvencelerini güçlendirme amacıyla tasarlanan menşe belgesi şartlarına aykırı olacağına karar vermiştir. ABAD, kararında ayrıca KKTC hükümetinin siyasi olarak tanınmadığını ve dolayısıyla KKTC hükümetinin yetkisinin kabul edilemez olduğunu varsaymıştır (Judgment of the Court of 4 July, 2000).

ABAD'ın 2000 yılındaki kararından sonra 1 Mayıs 2004 tarihine kadar Birleşik Krallık – KKTC ticari ilişkilerinde herhangi bir değişiklik olmamıştır. Ancak 16 Nisan 2003 tarihinde Atina'da imzalanan ve 1 Mayıs 2004 tarihinde yürürlüğe giren Katılım Antlaşma'sına ekli 10. Protokol ile KKTC AB nezdine yeni bir statü kazanmıştır (The Queen v Minister of Agriculture, 2003). Böylece 2003 yılında Birleşik Krallık Lordlar Kamarası KKTC'den ürün ithalatını yasaklayan davayı yeniden görüştüğünde, söz konusu narenciye meyvesinin Konsey Direktifi No. 77/ 93 uyarınca ambalajının uygun bir menşe işareti taşıması gerektiği sorusunu yeniden gündeme getirmiştir. Burada Lordlar Kamarası bu koşulun sadece menşe ülkede karşılanabileceğine ve bu nedenle Birleşik Krallık Tarım Bakanlığı'nın, Türk makamları tarafından verilen Bitki Sağlığı Sertifikasını kabul etme hakkına sahip olmadığını ve ABAD'ın 2000 yılındaki kararının Madde 16.1'de atıfta bulunulan uygun menşe işaretinin bitkilerin menşe yerinden başka bir yerde yer alıp alamayacağı sorusuna kesin olarak cevap vermediği görüşünü savunmuştur. (The Queen v Minister of Agriculture, 2003).

Sonuç olarak ABAD 1994 ve 2000 yılında vermiş olduğu kararlar neticesinde Birleşik – Krallık KKTC ticari ilişkileri sona ermiş, KKTC ekonomisi bu durumdan olumsuz etkilenmiştir. Çalışmanın bundan sonraki bölümünde ABAD kararlarının üye devletler açısından bağlayıcılığı ve Brexit sonrası süreçte Birleşik Krallık açısından değerlendirilmesi yapılacaktır.

ABAD Kararlarının Üye Devletler Açısından Bağlayıcılığı ve Brexit Sonrası Süreçte ABAD Kararlarının Birleşik Krallık Hukuku Açısından Analizi

AB içinde hukukun niteliğini ve karmaşıklığını iyi anlayabilmek önemlidir. AB siyasi bir varlık olup, son derece tedrici bir biçimde oluşturulmuş, sınıflandırılmayan bir hukuk sistemidir (Mathieu, 2006:38). Bu anlamda, üye devletler AB hukuku ile çelişebilecek iç hukuk düzenlemesi yapmamayı, idari işlem tesis etmemeyi veya eylemde bulunmamayı ve yargısal kararlar aşmamayı üstlenmiş durumdadır. Böyle olmakla birlikte, AB hukuku ile ulusal hukuk düzenlerinin çatışması söz konusu olabilmektedir (Reçber, 2018:71).

Antlaşmalarda öngörülen bir yükümlülüğü ihlal ettiği Divan kararı ile belirlenen bir üye devletin ihlali gidermek için, uygun bir süre içinde gerekli iç hukuk önlemlerini almaması, dolayısıyla Divan kararını uygulamaması durumunda, söz konusu ihlali sürdüren devlet aleyhine yeniden dava açmak yolu açıktır. Ancak buradaki hukuksal sorun, siyasi niyet olgusu ile ele alınmalıdır. Topluluğa üye olmakla birlikte Avrupa bütünleşmesi içinde yer alma yolunda siyasi karar vermiş olan bir üye devletin bu kararı, antlaşmalarla bağlı kalma yolunda verilmiş bir hukuksal güvence olarak kabul edilmektedir (Günoğur, 2007:328).

ye devletlere yönelik olarak AB'nin yetkili organları tarafından tesis edilen kararlar, genellikle tarım, enerji, mali problemler, sigortacılık, ulaştırma, dış ticaret ve gümrük konularında yönergelere alternatif olarak, ye devletlerin ulusal hukuklarını uyumlaştırmak, yakınlılaştırmak veya eşgüdümü sağlamak gayesiyle tesis edilmektedir. Bu konuda, kararlar ye devletlere yetki verenler ile yükümlülük yaratanlar Şeklinde ikiye ayrılabilir. Bu iki karar türü de hukuksal açıdan bağlayıcıdır. Bütün yönleriyle bağlayıcı olan kararlar ye devletlere yükümlülük yaratanlardır. Bu karar türüne örnek olarak malların serbest dolaşımı, tarımsal kotalar, kamu işletmelerine rekabet kurallarının uygulanması, vergi, ulaştırma vb. alanlara yönelik alınanlar gösterilebilir (Reçber, 2018: 114).

AB hukuku çerçevesinde, ABAD'ın vermiş olduğu kararlar bir tespit karardır. Bununla birlikte uygulamada, ye devletlerin genellikle Divan kararlarına uydukları gözlemlenmektedir. (Reçber, 2018:115). Zaten bu yönde bir yükümlülük AB Antlaşması maddelerinde de öngörülmüştür (AB Antlaşması 260-270). Ayrıca Maastricht Antlaşmasıyla bu maddeye eklenen 2. Paragrafla Divan kararlarının gereğini yerine getirmeyen ye devletlere maktu bir tutar uygulanması açık hükme bağlanmıştır (Reçber, 2018:106). Bu bağlamda AB lkeleri genel olarak Divan kararlarına uymaktadırlar.

Yazılı bir Anayasası bulunmayan Birleşik Krallık, AB'ye yetki devrini, AB hukukunun kendi devlet ülkesinde doğrudan uygulanabilirliği ve üstünlüğünü tanıyan yasal bir düzenlemeyi 1972 tarihinde, yani AB'ye tam ye olmadan kısa bir süre önce çıkarmıştı. *European Communities Act* adlı yasanın 1.maddesi, AB hukukunun Birleşik Krallık'ın devlet ülkesinde doğrudan uygulanabilirliği ve 2.maddesi ise AB hukukunun Birleşik Krallık'ın iç hukuk düzenlemelerinden (yasalarından) stn olduğunu belirtmektedir (Reçber, 2018:74). Başka bir ifadeyle AB yeliği, Birleşik Krallık politikalarında ve hukuk düzeninde köklü bir değişime neden olmuştur. Örneğin, İngiliz Parlamentosu'nun ulusal egemenliğine dayalı anayasal doktrininin yerini, çatışmaları halinde AB hukukunun ulusal hukuka göre üstün olduğuna dayanan Avrupa'nın anayasal doktrini almıştır. Tarihinde anayasal değişimin kesintiye uğramamış olmasından gurur duyan bir ülke için, bu durumu kabullenebilmek g olmuştur (George, 2005:257).

Brexit ncesi süreçte, Birleşik Krallık Mahkemeleri, Birlik hukuku ile İngiliz hukuku arasındaki çatışma hallerinde, vermiş oldukları kararlarda, Birlik hukukunun, ulusal hukuk üzerinde doğrudan etkiler yarattığını kabul etmekle birlikte ilgili kuralların, Birleşik Krallık hukukunda başkaca bir iç hukuk belgesine gereksinim duyulmaksızın doğrudan uygulanacağını bildirmişlerdir. Örneğin AT Antlaşmasınının, kadın – erkek işçiler arasında, ücret eşitliğini ngren 141.maddesindeki hüküm, İngiliz mahkeme kararları ışığında, bu ülkede "doğrudan uygulanacak" nitelikte görülmüştür (Gnuğur, 2007:90). Ancak bu durum Brexit sonrası süreçte değişikliğe uğramıştır.

Birleşik Krallık'ta Brexit süreci ile ilgili olarak 2017 yılında Büyük Fesih Yasası'nın kabul edilmesiyle doğrudan uygulanan AB hukuku normları ve bireyler tarafından mahkeme önünde doğrudan ileri sürülebilen haklar yürürlükte kalmaya devam etmiştir (Legislating for Brexit: the Great Repeal Bill, 2022). Ayrıca yine AB hukukundan doğan yükümlülüklerin yerine getirilmesi için yapılmış olan iç hukuk düzenlemeleri de yürürlüktedir (Topaloğlu, 2018:358).

Yine Brexit sonrası süreçte, ABAD'ın yargı yetkisi sona erecek ancak üyeliğin sona ermesinden önce verilmiş olan ABAD kararları, aynen yerel mahkeme içtihatları gibi bağlayıcılıklarını sürdürmeye ve emsal teşkil etmeye devam etmektedir (Legislating for Brexit: the Great Repeal Bill, 2022).

Büyük Fesih Yasası ayrıca, ABAD kararlarının Birleşik Krallık açısından bağlayıcı olduğunu ve yerel mahkeme içtihatları gibi emsal teşkil edeceğini belirtilmekle birlikte, *Birleşik Krallık'ın*

AB'den Ayrılmasına İlişkin Yasal Düzenlemesi'nin 2. Bölüm 16.maddesi, geçmişte verilen kararların Birleşik Krallık açısından sonsuza kadar geçerli olacağı anlamı taşımadığını ve gerektiğinde ilgili kararların İngiliz Yüksek Mahkemesi ya da İngiliz Lodrlar Kamarası tarafından yeniden yorumlanabileceğini belirtmektedir. Bu bağlamda Birleşik Krallık – KKTC ticari ilişkileri ile ilgili verilen ABAD kararları Birleşik Krallık hukuku uyarınca yeniden yorumlanabilecektir.

Çalışmanın bundan sonraki bölümünde Brexit sonrası süreçte, Birleşik Krallık yetkililerinin ABAD kararını olası bir yeniden değerlendirmesi sonrasında, iki ülke ilişkilerini bekleyen fırsatların ve zorlukların neler olabileceği ele alınacaktır.

Brexit Sonrası Süreçte Birleşik Krallık – KKTC Ekonomik İlişkileri: Fırsatlar ve Zorluklar

Çalışmanın bu bölümünde Birleşik Krallık – KKTC ilişkileri ile ilgili genel bilgilere yer verilecek olup, ayrıca KKTC'nin ihracatı tablolar şeklinde sunulacaktır. Bu bölümde ayrıca Birleşik Krallık – KKTC ilişkilerini bekleyen fırsatlar ve zorluklar konusu da ele alınacaktır.

KKTC Ticaret Dairesi verilerine bakıldığında, 2021 Yılı (Ocak - Eylül) Döneminde gerçekleşen toplam ihracatın % 50.7' si Türkiye' ye, % 1.5' ini AB ülkelerine, % 5.5' i Diğer Avrupa ülkelerine, % 24.5' i Orta Doğu Ülkelerine geriye kalan kısmı da, Uzak Doğu ülkelerine ve diğer ülkelere yapılmıştır. (KKTC Ticaret Dairesi, 2021). Tablo 1'de KKTC Ticaret Bakanlığı sitesinde yer alan, KKTC'den AB'ye 1995 - 2020 yılları arasında yapılan ihracat bilgileri ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo 1: KKTC-AB İhracat Hacmi (\$)

YILLAR	TUTAR ⁵
1995	35,981,640
2000	20,338,002
2005	17,126,856
2010	11,816,654
2015	6,195,715
2020	2,041,116

Kaynak: KKTC Ticaret Dairesi (2021) İhracat İstatistik Raporu

KKTC'den Avrupa Birliği'ne yapılan ihracatın dörtte bir büyüklüğündeki hacmi Birleşik Krallık ile gerçekleştirilmektedir. Tablo 2 de görüleceği üzere Birleşik Krallık KKTC'nin Türkiye'den sonra ihracat büyüklüğünün en yüksek olduğu ikinci ülke konumundadır.

Tablo 2: KKTC-Birleşik Krallık İhracat Hacmi (\$)

YILLAR	TUTAR (\$)
2020	557,407
2019	1,313,948
2018	3,252,123
2017	2,626,137
2016	2,445,747
2015	2,788,349

Kaynak: KKTC Ticaret Dairesi (2021) İhracat İstatistik Raporu

Tablo 3'de görüleceği üzere 2019 yılında toplam ihracatın içerisinde en büyük paya Konfeksiyon, Patates ve Kahve sahiptir.

⁵ 2007 yılından sonra toplam ihracat rakamı Güney Kıbrıs'a yapılan ihracat kıymetini de içermektedir.

Tablo 3: KKTC-Birleşik Krallık İhracat Hacmi (\$)

ÜRÜN	TUTAR (\$)
Konfeksiyon	333,813
Patates	53,761
Kahve (KavrulmuŐ)	34,658
Zeytinyağı	26,838
Mandalina	24,361
Zeytin (Siyah)	17,389
Zeytin (Konserve)	16,091
Pekmez	10,674
Naylon anta	7,836
Molohiya	7,104

Kaynak: KKTC Ticaret Dairesi (2021) İhracat İstatistik Raporu

Brexit süreci sonrasında Birleşik Krallık – KKTC ilişkilerini bazı fırsatların ve zorlukların beklediğini ifade etmek mümkündür. KKTC'nin, Brexit süreci sonrasında Birleşik Krallık ile ilişkilerinde elde edeceği fırsatlardan ilki Birleşik Krallık'ın Türkiye ile ekonomik ve stratejik ortaklığını kuvvetlendirebileceği ile ilgilidir. Nitekim Türkiye'de bu alanda yapılan değerlendirmeler, Birleşik Krallık'ın Brexit sonrası Doğu Akdeniz'deki bölgesel güvenliği sağlamak için daha etkin bir yol izlemesi ve Türkiye gibi müttefiklerinin i istikrarını sağlamak, ekonomik ve stratejik anlamda ilişkileri güçlendirmesi beklentisi içerisindedir (Boyraz ve İstikbal, 2021). Birleşik Krallık tarafından yapılan açıklamalar ilk aŐamada daha temkinli bir tavır alınacağı (Brexit: Northern Cyprus, 2022) ve çatıŐma alanlarında özellikle diplomatik çözümlerin bulunması noktasında daha etkin olunacağı mesajını vermektedir (İngiltere'den 7 maddelik Kıbrıs Planı, 2022).

Bununla birlikte bu temkinli tavır Brexit sonrasında Birleşik Krallık'ın Orta Doğu bölgesindeki ticaret ve enerji üretim/nakil hatlarını korumak ve Avrupa'ya g kontrol etme çabalarına destek vererek bölgede kendisi açısından yönetilebilir bir istikrara katkı koymak adına Türkiye ile ilişkilerini pekiŐtirmeyeceđi anlamına da gelmemektedir. Böylesi bir durumda KKTC için iki temel fırsat ortaya çıkabilecektir. Bunların ilki KKTC'nin Türkiye-Birleşik Krallık ticaret anlaşmasına dolaylı olarak dahil edilmesidir. Nitekim bu yöndeki beklentiler KKTC makamları tarafından da dile getirilmektedir. 2 Ocak 2021 tarihinde verdiği bir demeçte, KKTC BaŐbakan Yardımcısı, Ekonomi ve Enerji Bakanı Erhan Arıklı Türkiye ile Birleşik Krallık arasında imzalanan anlaşmanın KKTC için büyük bir fırsat olduğunu vurgulamıŐ ve konuyla ilgili Őu açıklamalarda bulunmuŐtur; *“Őayet baŐarabilirsek bunun bize muazzam etkisi olacaktır. Türkiye'den sonra ticaret yapabileceğimiz ülkelerden biri de Birleşik Krallık'tır. Birleşik Krallık, AB içerisinde olduğu için daha önce sıkıntılar yaŐanıyordu. Şimdi AB'den çıktı ve Türkiye ile direkt ticaret anlaşması yaptı. Ticaret anlaşmasının bir yerine Türkiye tarafından dahil olabilirsek eminim ki ülkeye ihracat açısından büyük katkılar koyacaktır”* (Arıklı, 2022).

AB ile Birleşik Krallık arasında Brexit sonrası ilişkileri Őekillendirecek yeni bir Ticaret Anlaşması imzalanmasına yönelik müzakereler 24 Aralık 2020 tarihinde tamamlanmıŐtır (Birleşik Krallık'ın Ekonomisi). Söz konusu Anlaşma, 1 Ocak 2020 tarihinde geçici olarak uygulamaya konmuŐ olup, 1 Mayıs 2021 tarihinde yrrlge girmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine bakıldığında, Türkiye Birleşik Krallık'a 2019 yılında 10,87 milyar dolarlık ihracat yapmıştır (Birleşik Krallık'ın Ekonomisi). 16,2 milyar dolar büyüklüğündeki ikili ticaret hacmi ile Birleşik Krallık, Türkiye'nin Almanya'dan sonra ihracat büyüklüğünün en yüksek olduğu ikinci

ticari ortağı konumundadır (Birleşik Krallık'ın Ekonomisi). Diğer taraftan 2019 verilerine göre Türkiye, Birleşik Krallık'ın en çok ithalat yaptığı ülkeler arasında 16'ncı sırada ve en çok ihracat yaptığı ülkeler arasında 17'inci sırada yer almaktadır (Tradeand Investment Factsheet). Dış ticaretin yanında Birleşik Krallık ve Türkiye arasında doğrudan yabancı yatırım karşılıklı olarak devam etmektedir. 2020 yılında Türkiye'de bulunan Birleşik Krallık merkezli yatırım miktarı yaklaşık 9,53 milyar dolardır. İngiliz şirketleri Türkiye'ye yatırım yapan en büyük kaynaklar arasında olmuşlardır. Türkiye ile Birleşik Krallık arasında imzalanan Serbest Ticaret Anlaşması'nın iki ülke arasında gerçekleşen ticaret hacminin olumlu yönde gelişim göstermeye devam edeceği de ayrıca değerlendirilmektedir (Gürsoy,2019:40-50). Nitekim anlaşma sanayi ve tarım ürünlerini kapsamakla birlikte, anlaşma altında tercihli ticarete konu olacak eşyanın menşeli ispatını da kolaylaştıracağı düşünülmektedir (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2022). Ayrıca yine anlaşma çerçevesinde 1 Ocak 2021 itibarıyla menşeli ispatı, ihracatçı tarafından menşe beyanı ile yapılacak (fatura veya ticari belge üzerinde yapılacak) ve başka bir belgeye gerek kalmayacaktır. Bu belgenin herhangi bir kurum tarafından onaylanmasına gerek kalmayacağı da yine sözleşmede yer almıştır (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2022).

İmzalanan Serbest Ticaret Anlaşması'ndaki bu hükmün KKTC'den gelecek olan mallara uygulanabilirliği konusunun hukuki ve pratik boyutlarının kapsamlı değerlendirmesi ayrı bir makale konusu oluşturacak kadar geniş olup bu yazının kapsamı dışında olsa da, Türkiye üzerinden Birleşik Krallık'a açılma olanaklarını, KKTC için bir fırsat olarak değerlendirmek mümkündür. Nitekim burada belirtilmesi gerekir ki 2004 yılında Güney Kıbrıs Rum Yönetiminin tek taraflı katılımının ardından AB tarafından yürürlüğe konulan ve KKTC toprakları ile Kıbrıs Rum devleti arasında mal, hizmet ve kişilerin dolaşım konusunu düzenleyen tüzük (Yeşil Hat Tüzüğü olarak da bilinmektedir) bazı önemli ipuçları barındırmaktadır. Tüzük hükümleri uyarınca kuzey ve güney arasındaki Yeşil Hat AB'nin dış sınırı olarak tanımlanmamıştır. Buradan hareketle KKTC'nin statüsü bakımından çizilen genel çerçeveye uygun olarak KKTC'de üretilen ve Güney Kıbrıs'a (ve dolaylı olarak AB'ye) satılacak malların "ithal mal" muamelesi görmeyeceği hükme bağlanmıştır (Yeşil Hat Tüzüğü, Başlık III, Md. 5/1).

Başka bir ifadeyle Brexit sonrası dönemde KKTC için bir diğer fırsat Türkiye'nin de siyasi desteğiyle Yeşil Hat Tüzüğü modelinin, KKTC'den Birleşik Krallık'a ihrac edilecek ürünlerde Türkiye-AB serbest ticaret anlaşmasından bağımsız olarak uygulanma ihtimalidir. Nitekim Yeşil Hat Tüzüğü ile bulunan formül KKTC ile tanıma ilişkisine girmeden doğrudan ticaret mümkün kılınmaktadır. Bu anlamda Yeşil Hat Tüzüğü'nde yer verilen düzenlemelerde Avrupa Komisyonu, tüzük taslağında kullanılan ve AB müktesebatından alınan kavramların, KKTC'de var olan özel koşullar dikkate alınarak yorumlanması gerektiğini açıkça vurgulamaktadır. Bu vurgu KKTC'nin durumunun *suigeneris*⁶ bir nitelikte olacağını zımnen ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte KKTC'den gidecek malların belgelerinin düzenlenmesi bakımından KKTC'de faaliyet gösteren Kıbrıs Türk Ticaret Odası'nın yetkilendirilmesi, ABAD'ın 1994 yılında aldığı kararın etkisiz hale getirilmesi bakımından *pratik bir buluş* olup ilerleyen süreçte KKTC'nin dolaylı olarak Birleşik Krallık-Türkiye serbest ticaret anlaşmasına dahil edilmesine olanak sağlama ihtimali de bulunmaktadır (Özersay, 2004:49-64).

Diğer taraftan Birleşik Krallık'ın, Brexit süreci sonrasında AB'den ayrılması ile birlikte KKTC özelinde atacağı adımların AB üyesi GKRY ve Yunanistan başta olmak üzere bölgedeki diğer aktörlerin çıkarları ile çakışması durumunda neler yaşanabileceği önemli bir soru teşkil etmekle beraber Londra için riskli bir senaryoyu da gündeme getirebilecektir.

⁶*Suigeneris* yeni türetilmiş Latince bir deyiştir. Türkçede tam olarak, kendine özgü, nevi şahsına münhasır gibi sıfatlarla karşılanabilir.

Birleşik Krallık'ın Brexit süreci sonrasında birlikten ayrılması ile birlikte AB ile kuracağı ilişkiler biçimi ve mevcut sorunlar da KKTC özelinde atılacak adımları zorlaştıracaktır. Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılması, gelecekte birlik ile iyi ilişkilere ihtiyacı olmayacağı şeklinde değerlendirmek doğru olmayacaktır. AB'nin, Birleşik Krallık'ın en büyük ihrac pozisyonunu koruması beklenmektedir. Öte yandan Brexit'in ardından Birleşik Krallık'ın deniz yetki alanlarında balıkçılık faaliyetlerinin nasıl yürütüleceğine ilişkin Fransa ve diğer bölge ülkeleri ile yaşadığı anlaşmazlıklar ve Brexit anlaşmasının en kritik unsurlarından "Kuzey İrlanda Protokolü'nün uygulanması konusunda süregelen belirsizlik, Birleşik Krallık'ın AB karşısında elinin zayıflamasına neden olmaktadır. Ayrıca yaşanan bu süreç Birleşik Krallık'ın birlik içerisinde Yunanistan ve Güney Kıbrıs'ı da karşısına alma ihtimalini zayıflatmış bulunmaktadır (Sampson, 2020).

Sonuç olarak yukarıda aktarılan nedenlerle Brexit süreci ile birlikte KKTC ekonomisi için ortaya çıkan fırsat ve beklentilerin hukuki zeminde tartışılması anlamlı olabilecek, AB'nin KKTC'ye yönelik uyguladığı Yeşil Hat Tüzüğü'nde benimsenen yaklaşım ve formüller teorik olarak KKTC-Birleşik Krallık ticari ilişkileri için de geçerli olabilecektir. Ancak konu Birleşik Krallık dış politikası çerçevesinde değerlendirildiğinde ortaya farklı zorlukların çıkması olasılığı oldukça yüksektir. Birleşik Krallık'ın gerek AB ile ilişkilerinde gerekse Doğu Akdeniz enerji kaynaklarında söz sahibi olma ya da bölge güvenliğinde etkin bir aktör olma konusunda, söz konusu coğrafyanın karmaşık yapısı düşünüldüğünde, KKTC özelinde atacağı adımlara son derece dikkat edeceğini söylemek mümkündür.

Sonuç

ABAD temelde bir yargı organı olmakla birlikte hukuki görevlerini yerine getirirken ister istemez siyasi bir rol de oynamaktadır ve bu durum Avrupa'nın bütünleşme sürecini etkilemektedir. Bu etki hem AB'nin hem de üye devletlerin politikalarını kapsamaktadır. Bu durumun temel sebebi ise ulusal hukuk uygulayıcıları ile ABAD arasındaki ilişki, bir diğer deyişle ulusal yargıçların Birlik hukukuna ilişkin kuralların yorumlanmasında Divan'ın kararlarının takipçisi olma zorunluluğudur. Nitekim AB hukukunda ulusal yargıçlar, önlerine gelen davalarda Birlik hukuk normlarını uygularken, Divan'ın kararlarını ve içtihatlarını hiç değişiklik yapmadan uygulamak durumundadırlar.

ABAD 1994 ve 2000 yılında KKTC'den gelen mallara ilişkin aldığı kararlarla Türk ürünlerinin Avrupa pazarına doğrudan ithalatını kısıtlamış ve ABAD bu kararları KKTC'nin tanınmamış bir ülke olduğuna dayandırarak hem siyasi bir ihtilafa taraf olmuş hem de uluslararası hukukta tanınmama ilkesinin kapsamını etkileyen bir değerlendirme yapmıştır. ABAD kararlarının neticesinde KKTC başta Birleşik Krallık olmak üzere AB üye ülkeleriyle ekonomik ilişkilerini sonlandırmak durumunda kalmış ve KKTC ekonomisi bu durumdan büyük bir zarar görmüştür. Birleşik Krallık'ın AB üyeliğinden ayrılması ve ABAD kararlarının Birleşik Krallık açısından bağlayıcılığının yeniden yorumlanabilecek olması beraberinde Birleşik Krallık – KKTC ekonomik ilişkilerinin yeniden başlayabileceği yönünde bazı fikirlerin doğmasına neden olmuştur.

ABAD'ın Birleşik Krallık - KKTC ticari ilişkileri ile ilgili vermiş olduğu kararların yeniden yorumlanması konusu bu çalışmanın ilk tespitidir. Bu bağlamda artık AB üyesi olmayan Birleşik Krallık ABAD'ın 1994 ve 2000 yılında AB nezdinde geçerli yetkili otoritelerce verilmediğini belirtmiş olduğu EUR 1 VE Bitki Sağlığı Belgesi'nin, Birleşik Krallık açısından geçerli olduğunu kabul edebilecektir. Birleşik Krallık ilk tespitten farklı olarak ise ikili anlaşmalarla EUR 1 ve Bitki Sağlığı Belgesi gibi belgelerin yerine farklı belgelerin kendi ülkesinde geçerli olabileceği yönünde karar alabilecektir.

Brexit sonrasında Birleşik Krallık'ın bölgeye yönelik izleyeceği dış politika ile ilgili olarak da

yeni süreç KKTC için iki temel fırsat sunmaktadır. Bunların ilki KKTC'nin 2021 yılında imzalanan Türkiye-Birleşik Krallık ticaret anlaşmasına dolaylı olarak dahil edilmesi, diğeri ise adada 2004 yılında uygulamaya konan "Yeşil Hat Tüzüğü" prensipleri doğrultusunda ve Türkiye'nin de siyasi desteğiyle KKTC'nin Birleşik Krallık ile benzer bir ticaret ilişkisi kurması olasıdır.

Öte yandan Birleşik Krallık'ın bölgedeki müttefiklik ilişkileri, bölgedeki deniz yetki alanları ile yakından ilgilenmesi ve diğ taraftan AB ile ilişkilerinin geleceği, böylesi bir açılımın kolay olmayacağıın altını çizmektedir. Buna rağmen konunun gündeme taşınması için yapılacak diplomatik girişimler ticari alandaki böylesi bir köklü değişim ihtimalini kolaylaştıracak bir unsur niteliğindedir. Adada nihai bir çözüme ulaşılan kadar KKTC'nin ekonomik anlamda kalkınması için uluslararası alanda ticari ve ekonomik ilişkiler geliştirmesi, Türkiye ve Kıbrıslı Türkler aleyhine oluşmuş olumsuz durumu hafifletecek, çeşitli vesilelerle uluslararası toplum tarafından da dile getirildiği üzere Kıbrıslı Türklerin üzerindeki izolasyonların kaldırılması süregelen ihtilafın çözümüne de önemli katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Alter, K. (2005). Avrupa Adalet Divanı.D. Desmon (Ed.),*Avrupa Birliği Ansiklopedisi*(1. Cilt), İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Alyanak, S. (2014). Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın Teşkilatlanması. *Ankara Barosu Dergisi*, (3), 251- 282.
- Aran, L. (2022). *Avrupa Topluluğu Adalet Divanı Kararları Işığında Kıbrıs Sorunu (TEPAV Rapor)*.https://www.tepav.org.tr/tur/admin/dosyabul/upload/latif_aran_kibris.pdf (Erişim Tarihi: 15.01.2022)
- Arikli, E. (2022). *Türkiye'nin İngiltere ile İmzaladığı Serbest Ticaret Anlaşmasından Faydalanabiliriz*.https://www.kibrispostasi.com/c35-KIBRIS_HABERLERI/n361798-erhan-arikli-turkiyenin-ingiltere-ile-imzaladigi-serbest-ticaret-anlasmasindan-faydalanabiliriz (Erişim Tarihi: 10.02.2022)
- Boyraz, M. ve İstikbal D. (2021). *Türkiye-İngiltere İlişkilerinde Yeni Fırsatlar*.<https://www.aa.com.tr/tr/analiz/turkiye-ingiltere-iliskilerinde-yeni-firsatlar/2101552> (Erişim Tarihi: 17.01.2022)
- Bozkurt, E., Özcan, M. ve Köktaş, A. (2004). *Avrupa Birliği Hukuku*. İstanbul: Asil Yayınevi.
- Brexit: Northern Cyprus* (2022).<https://hansard.parliament.uk/Lords/2017-09-14/debates/D8687D2D-BA6F-4270-95C1-79F37D56ADB6/BrexitNorthernCyprus> (Erişim Tarihi: 20.01.2022)
- Dinan, D. (2009). *Avrupa Birliği Tarihi*(2. Baskı). İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Featherstone, K. (2005). Kıbrıs.D. Desmon (Ed.),*Avrupa Birliği Ansiklopedisi*(2. Cilt), İstanbul: Kitap Yayınevi.
- George, S. (2005). Birleşik Krallık.D. Desmon (Ed.),*Avrupa Birliği Ansiklopedisi*(1. Cilt), İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Günuğur, H. (2007). *Avrupa Birliği Hukuk Düzeni*. Ankara: Avrupa Ekonomik Danışma Merkezi.
- Gürsoy, Y. (2019). *Türkiye-Birleşik Krallık-AB İlişkilerinde Siyasi ve Ekonomik Riskler ve Fırsatlar, Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu Raporu*.https://publications.aston.ac.uk/id/eprint/40374/1/turkiye_birlesik_krallik_ab_iliskilerinde_siyasi_ve_ekonomik_riskler_ve_firsatlar.pdf (Erişim Tarihi: 10.03.2022)
- İngiltere'den 7 maddelik Kıbrıs Planı* (2022).<https://www.yeniduzen.com/ingiltereden-7-maddelik-kibris-plani-136914h.htm> (Erişim Tarihi: 10.03.2022)

Judgment of the Court of 15 July(1964). FlaminioCosta v E.N.E.L. Reference for a preliminaryruling: Giudiceconciliatore di Milano, Italy, Case 6-64.

Judgment of the Court of 20 February(1979). Rewe-Zentral AG v Bundesmonopolverwaltungfr Branntwein. - Reference for a preliminaryruling: HessischesFinanzgericht, Germany, Measuresheaving an effectequivalenttoquantitativerestrictions, Case 120/78.

Judgment of the Court of 4 July(2000). Regina v Minister of Agriculture, FisheriesandFood, exparteS.P. Anastasiou (Pissouri) LtdandOthers. Reference for a preliminaryruling: House of Lords, United Kingdom, Directive 77/93/EEC, Issue of phytosanitarycertificatesby a non-membercountryotherthanthe country of origin of theplants, Produceoriginating in thepart of Cyprustothenorth of the United Nations BufferZone, Case C-219/98.

Judgment of the Court of 5 February(1963).NVAIlgemene Transport en ExpeditieOndernemingvanGend&Loos v NetherlandsInlandRevenue Administration, Reference for a preliminaryruling: Tariefcommissie, Pays-Bas, Case 26-62.

Judgment of the Court of 5 July(1994). TheQueen v Minister of Agriculture, FisheriesandFood, exparte S. P. Anastasiou (Pissouri) Ltdandothers. Reference for a preliminaryruling: High Court of Justice, Queen'sBenchDivision, United Kingdom, EEC-CyprusAssociationAgreement, Directive 77/93/EEC, Non-recognition of movementandphytosanitarycertificatesoriginatingfromthe part of Cyprustothenorth of the United Nations BufferZone, Case C-432/92.

KKTC Ticaret Dairesi (2021). *İhracat İstatistik Raporu*.<http://ticaret.gov.ct.tr/Portals/44/Raporlar/%C4%B0statistik/01%20Gdtr/01-ih/IHRACAT-OCAK-EYLUL-2021.pdf?ver=2022-01-13-165215-417> (Erişim Tarihi: 15.03.2022)

Koutrakos, P. (2003). Legal Issues of EC-CyprusTradeRelations.*The International andComparativeLawQuarterly*, 52(2), 489–498.

LegislatingforBrexit: the Great Repeal Bill (2022).
<https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-7793/CBP-7793.pdf>
(Erişim Tarihi: 15.01.2022)

Mathieu, J.L. (2006). *Avrupa Birliği*. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.

Order of the Court of 13 June(1991). Sunzest Europe BVandSunzestNetherlandsBV v Commission of theEuropeanCommunities. Inadmissibility, Case C-50/90, European Court Reports 1991 I-02917.

zersay, K. (2004). Avrupa Birliği Normları ve AİHM Kararları erevesinde Kuzey Kıbrıs.*Ankara Avrupa alıŐmaları Dergisi*, 3(2), 49-64.

zkan, İ. (2017), *Tanınmamış Devletlerin Yasa, Hukuki İŞlem Ve Kararlarının Tanınması*. İstanbul: Oniki Levha Yayınları.

Reçber, K. (2018). *Avrupa Birliği Hukuku ve Temel Metinleri*. Bursa: Dora Basım Yayın.

Sampson, T. (2020). *EU trade is just as importanttothe UK as it was in 2016. Why?*<https://blogs.lse.ac.uk/brexit/2020/05/28/eu-trade-is-just-as-important-to-the-uk-as-it-was-in-2016-why> (Erişim Tarihi: 10.03.2022)

Tani, P. (2021). *The Turkish Republic of Northern Cyprus and International Trade Law. AsperReview* IX, *Int. Bus. & Trade Law*,

<https://journals.library.ualberta.ca/asperreview/index.php/asperreview/article/view/22/22> (Erişim Tarihi, 14.10.2021)

TC Ticaret Bakanlığı (2022). *Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü*.https://kuto.org.tr/site/assets/files/2714/ingiltere_sta_bilgilendirme.pdf (Erişim Tarihi: 20.02 2022)

TheQueen v Minister of Agriculture (2003).FisheriesandFood, exparteS.P. Anastasiou (Pissouri) Ltdandothers, C-140/02.

Topaloğlu, G. (2018). Avrupa Birliği'nden Ayrılma Hakkı ve Brexit Süreci.*Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*,9(34), s.341- 365.

TradeandInvestmentFactsheet(2022).https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1055094/turkey-trade-and-investment-factsheet-2022-02-18.pdf (Erişim Tarihi: 20.02.2022)

Extended Abstract

Introduction

While the European Court of Justice is, in essence, a judicial body, it unavoidably plays a political role in fulfilling its legal duties, a situation which had an important impact on the European integration process itself in the past. The main reason for this is the relationship between the national law enforcers and the Court of Justice, or in other words the obligation of national judges to follow and uphold the decisions of the Court in interpreting the rules of Community law. It is possible to evaluate the 1994 decision of the ECJ regarding the goods coming from the Turkish Republic of Northern Cyprus within this framework. By restricting the direct and preferential import of Turkish Cypriot products to the European market and basing its decision on the fact that the TRNC is an unrecognized country, the ECJ has both been a party to a political conflict and made an assessment that affected the scope of the principle of non-recognition in international law. And the supremacy of the ECJ decision meant that the TRNC had to terminate its economic relations with the entire bloc. However, beyond the legal and political analysis of the decision, UK's recent departure from the European Union means that the ECJ's decision is no longer binding for the British courts. This has led to a lively discussion regarding the resumption of economic relations between the United Kingdom and the TRNC, but one that has not adequately considered its political implications thus far. This study offers an in-depth analysis of the CJEU decision regarding the Turkish Cypriot imports and explores several future scenarios for the TRNC - United Kingdom trade relations in the post-Brexit period, considering the political context.

The study suggests that there are indeed several opportunities for the TRNC in the context of re-establishing trade links with the UK, but these will primarily rest on a strengthened UK-Turkey economic and strategic partnership. In this regard, various Turkish observers have also clearly expressed their expectation that the United Kingdom would be keen establishing closer relations with Turkey in line with its interests regarding regional security in the Eastern Mediterranean. The statements made by the British officials on the issue so far, indicate an initially more cautious approach, underlining that the UK will be focusing on pursuing diplomatic solutions in conflict areas including Cyprus. But such a strengthening of Turkey-UK relations in the absence of a resolution to the Cyprus problem would nonetheless offer two opportunities for the TRNC. The first of these entails an indirect inclusion of the TRNC in the Turkey-UK trade agreement, while the second foresees the TRNC establishing a similar trade relationship with

the United Kingdom, to that it already has with the EU in line with the principles of the "Green Line Regulation" implemented on the island since 2004.

Methodology

As the study demonstrates, the regulation which was put in place by the EU after the unilateral accession of the Greek Cypriot Administration into the EU in 2004 on behalf of the whole of Cyprus, and which regulates the movement of goods, services and persons between the territory of the TRNC and the Greek Cypriot state, offers important clues and legal innovations that could facilitate direct trade between the TRNC and the UK, and without the latter finding itself entangled in the ongoing Cyprus problem and the debates relating to the status of the TRNC. In this regard, the existing regulations do not define the "Green Line" between the north and the south as the external border of the EU. This has meant that, the goods produced in the TRNC and sold to Southern Cyprus (and indirectly the EU) in accordance with the general framework drawn in terms of the status of the TRNC are not accepted as "imported goods". In addition, the authorization of the Turkish Cypriot Chamber of Commerce, in terms of issuing the documents for the goods to be sent from the TRNC is an innovative legal instrument that could be applied to regulate the Turkish Cypriot imports destined for the UK market. The relevant EU documents also clearly emphasize that the concepts used in the regulation and taken from the EU *acquis* should be interpreted in tandem with the special conditions existing in the TRNC. This emphasis implicitly reveals that the situation of the TRNC is of a *sui generis* nature.

Findings

It is true that the UK's diplomatic relations with other neighbouring countries in the region, together with its interests in the maritime jurisdiction areas and the future of its relations with the EU, do not make this an easy prospect. More specifically, it would be wrong to assume that the UK's departure from the EU will mean a clean break with Brussels. In fact, the UK will continue to rely on good relations with the union in the future since the latter is expected to remain the UK's largest export market. At the same time, the existing disagreements with France and other countries in the region on how to carry out fishing activities in the maritime jurisdiction areas of the United Kingdom after Brexit, and the ongoing uncertainty about the implementation of the "Northern Ireland Protocol", one of the most critical elements of the Brexit agreement, have already weakened the UK's position against the EU, thus weakening the possibility of confronting Greece and Southern Cyprus within the union. In this context, it may be meaningful to discuss the opportunities and expectations for the TRNC economy in the post-Brexit period on a legal basis, but it is also highly likely that the UK will continue to pay special attention to wider political dynamics in shaping its future relationship with the TRNC.